

'Het gaat erin als koek!'

De stripboeken van Eric Heuvel in de klas

De Anne Frank Stichting publiceerde de afgelopen jaren verschillende stripboeken over de Tweede Wereldoorlog. Maar hoe gebruik je bijvoorbeeld *De Terugkeer*, een verhaal over Nederlands-Indië in oorlogstijd, in de klas? Fred van Kruistum doet verslag.

Fred van Kruistum is docent geschiedenis op het Kennemer College in Heemskerk en lid van de vmbo-commissie van de VGN.

Na het verschijnen van *De Ontdekking*, het eerste stripboek voor het onderwijs van de Anne Frank Stichting, was ik net als veel andere docenten enorm enthousiast. Toen er werkboekjes en filmpjes bijkwamen en er ook nog het stripboek *De Zoektocht* verscheen, is het materiaal niet meer uit ons lesprogramma voor leerjaar 2 van het vmbo verdwenen. Ieder jaar laten wij de Tweede Wereldoorlog als een groot driedaags project terugkomen. We maken dan twee dagen vrij voor de stripboeken en combineren dit met een bezoek aan het Verzetsmuseum en de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam.

Derde deel

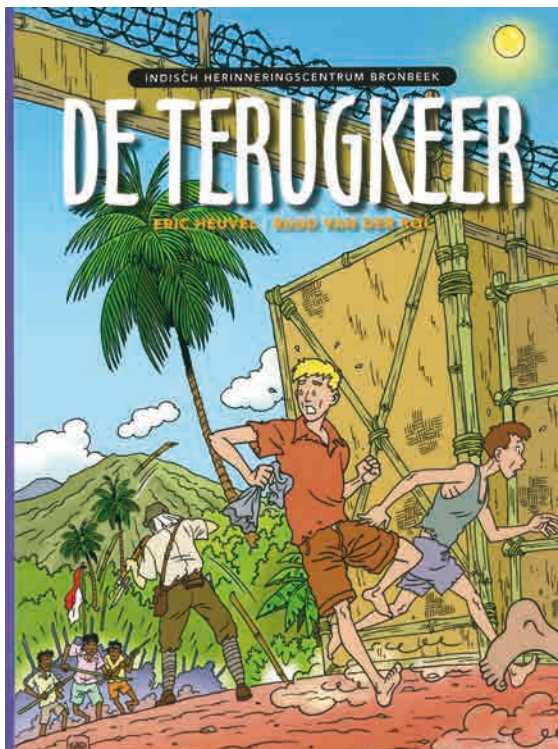
Het enige wat nog miste, was iets over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in onze oud-kolonie Nederlands-Indië. Bij toeval hoorde ik op een van de didactiekdagen van de VGN in Vught dat Eric Heuvel inmiddels bezig was met een derde deel van de stripboekenreeks. Ruim een jaar later kreeg ik een exemplaar van *De Terugkeer* in handen en heb toen direct 120 exemplaren voor onze leerlingen besteld. Maar hoewel ook dit stripverhaal vooral is geschreven voor de onderbouw van

het middelbaar onderwijs, gebruiken wij *De Terugkeer* in leerjaar 3 van het vmbo. Het leek ons niet verstandig om alles in hetzelfde leerjaar voorbij te laten komen, daarvoor is het gewoon te veel. Wij vinden het echter geen optie om een van deze prachtige stripverhalen te laten zitten en willen alles optimaal gebruiken om deze geschiedenis op een andere manier te behandelen.

In onze ogen kun je de *De Terugkeer* uitstekend gebruiken in de bovenbouw van het vmbo.

Mede doordat het verhaal niet alleen over de Tweede Wereldoorlog gaat, maar ook over de periode hiervoor, de nasleep van de oorlog en het wegvallen van onze kolonie Nederlands-Indië, sluit *De Terugkeer* perfect aan op module 1 van leerjaar 3: Nederland en Indonesië. Na de behandeling van deze module in de les hebben de leerlingen meer dan genoeg bagage om *De Terugkeer* zonder enige moeite te lezen. Module 1 eindigt zo ongeveer in de periode waarin het verhaal van *De Terugkeer* zich afspeelt. Daarnaast vindt onze sectie dat *De Terugkeer* ook behoorlijk goed te gebruiken is in leerjaar 4, waarbij je gemakkelijk kunt aansluiten op verrijkingsthema 2 over het onafhankelijk worden van Indonesië.

Overzichtelijk aanbieden

Zoals altijd zetten wij onze leerlingen in groepjes van 3 tot 4 aan het werk en laten ze in de les het stripverhaal lezen. Aan de hand van de werkbladen wordt het verhaal in stukken verdeeld en na het lezen van een aantal pagina's moeten er wat vragen worden beantwoord. Zeker voor vmbo-leerlingen wordt dit heel overzichtelijk aangeboden. Nadat de leerlingen een deel van het verhaal hebben gelezen en eerst even voor zichzelf de bijbehorende vragen hebben beantwoord, laten we ze alles met elkaar bespreken. De insteek is dan dat wij graag willen dat de leerlingen de vragen en antwoorden aan elkaar uitleggen (mochten er onduidelijkheden zijn) en dat alle leerlingen iedere vraag en antwoord plus de gelezen tekst echt moeten hebben begrepen. Vervolgens doen wij als docent dit nog even dunnetjes over door het klassikaal te bespreken en met de leerlingen een korte samenvatting te maken aan de hand van steekwoorden die op het bord komen te staan. Hierbij wordt de tijdlijn gebruikt. Om het tempo er wel een beetje in te houden, slaan we wat vragen en opdrachten over. Van de spiekbriefjes en de groepsopdrachten (rollenspel) maken we geen gebruik, hoewel bij de klassikale bespreking wel wat elementen hieruit terugkomen. Het streven is om per les (50 minuten) twee werkbladen af te krijgen, anders duurt het allemaal wat te lang en zou je zo'n zes lessen moeten gebruiken om het hele verhaal te lezen en te bespreken. Niet alle leerlingen werken en lezen natuurlijk even vlot, daarom kiezen wij

voor één blokkur, waardoor eventueel uitloop dan toch mogelijk is. Overigens maken wij verder geen gebruik van andere groepsopdrachten, zoals de quiz, het woordspel en de droomreis. Wij vinden het het belangrijkste dat al onze leerlingen het hele verhaal uiteindelijk hebben gelezen, het in eerste instantie vooral met elkaar hebben besproken en dat ze dus op een andere manier dit stuk geschiedenis leren kennen.

Ander stripverhaal

Al ver voordat de *De Terugkeer* was verschenen, is er een ander historisch stripverhaal uitgegeven van Eric Heuvel. Dit is een veel minder bekend boek en verscheen niet in opdracht van de Anne Frank Stichting of het Indisch Herinneringscentrum Bronbeek, maar van Museum Markt 12 in Aalten. Een *spin-off* van de *De Ontdekking*, zoals Heuvel op zijn eigen website aangeeft. Het gaat dan om *De Schuilhoek/Das Versteck*. Een kort verhaal (8 pagina's) in het Nederlands (en als je het stripboek omdraait in het Duits) over onderduiken. Hierbij was echter geen introfilmpje of ander werkmateriaal. Wij hebben dit verhaal toegevoegd aan het driedaagse project in leerjaar 2 en doen dit in samenwerking met de sectie Duits. De leerlingen moeten, voordat ze *Das Versteck* in het Duits gaan lezen, eerst wat Duitse woordjes leren die in het verhaal terugkomen en van belang zijn om het verhaal te begrijpen. Na het lezen gaan onze leerlingen in groepjes de vragen en antwoorden met elkaar bespreken. Aangezien er geen werkmateriaal was, hebben we zelf een werkboekje (met een stuk of veertig vragen en een puzzel op het eind) in elkaar gezet. Ditzelfde stripverhaal laten we de basisschoolleerlingen tijdens de introductielessen lezen (uiteraard dan in Nederlands) en vervolgens ook weer met elkaar de vragen (in ons zelfgemaakte werkboekje) maken. Deze vragen zijn mede in overleg met een basisschoolleerares uit groep 8 tot stand gekomen, zodat er wel enige aansluiting is met deze groep leerlingen. Net als altijd: ieder verhaal gaat erin als koek! ■

Meer informatie

De Ontdekking: www.annefrank.org/ontdekking

De Zoektocht: www.annefrank.org/zoektocht

De Schuilhoek: www.markt12.nl

De Terugkeer: www.deterugkeer.nl

